

HÍREK. KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Nouvelles et Correspondance.

† **Dr. Balogh Béla**

1890—1947.

Nagy veszteség érte a magyar anthropológiát és ezzel kapcsolatban az alföldkutatást is Dr. *Balogh Béla* debreceni címzetes ny. rk. tanárnak 1947 december 3-án 57 éves korában történt váratlan elhunytával. Bélfekélyének szerencsés meggyógyulása után, amikor tele tervekkel újból intenzív munkához látott, éjjel álmában orvul lepte meg az agyvérzéses halál.

Balogh Béla Kassán született 1890 január 3-án. Középiskoláit Beregszászban, egyetemi tanulmányait a budapesti Tudományegyetemen végezte, ahol 1911-ben anthropológiából summa cum laude bölcsészeti-doktori szigorlatot tett, 1914-ben pedig természetrajz-földrajzból középiskolai tanári oklevelet szerzett. Alig kezdte meg középiskolai tanári pályáját, már is katonai behívót kapott. Az első világháború véres zivatara a harctérre, majd fogságba sodorta, ahonnan 1918-ban tért haza, amikor Szolnokon kapott középiskolai tanári állást.

A természetrajzi szertár mellett csakhamar kis anthropológiai labo-

ratóriumot rendezett be, s 1929-ben megkezdte a középiskolai tanulók rendszeres embertani vizsgálatát és mérését. Vizsgálatainak eredményei értékes adatokkal bővítették a magyar gyermek növekedésére vonatkozó ismereteinket. Lelkes agitációjával és fáradhatatlan munkásságával megteremtette a szolnoki közkönyvtárat és megvetette a szolnoki régészeti múzeum alapját.

1934-ben magántanári képesítést nyert a debreceni egyetemen, 1937-ben a debreceni tankerület természetrajzi tanulmányi felügyelője s az egyetemen az embertan megbízott előadója, 1947-ben pedig a debreceni egyetem címzetes ny. rk. tanára lett. Tudásának és értékes tudományos munkásságának elismeréséül a Debreceni Egyetem őt jelölte a szervezés alatt volt embertani tanszékre. Nagy vesztesége a magyar antropológiának, hogy e terv már nem valósulhatott meg.

Balogh Béla, mint antropológus, a szolnoki iskolásgyermekök és a debreceni egyetemi hallgatók növekedési viszonyainak módszeres vizsgálata mellett behatóan foglalkozott az ujjak bőrlépcszerűségének tanulmányozásával is. 1943-ban az Alföldi Tudományos Intézet megbízásából és anyagi támogatásával megkezdte a Kunság nagyarányú antropológiai felvételét és feldolgozását. Kunhegyesen, Kunmadarason, Kisujszálláson és Karcagon összesen 1622 kún férfit és nőt tett részletes embertani vizsgálat, mérés, fényképezés és rasszdiagnózis tárgyává. Részletes jelentése az Évkönyv I. kötetében jelent meg. Vizsgálati adatainak feldolgozását és publikálását az Évkönyv III. kötetében kezdem meg.

Mint középiskolai tanár nagy szeretettel és odaadással foglalkozott tanítványaival. Világos és vonzó előadásaival sok hívet szerzett a természettudományoknak s állandóan sürgette a középiskolai természetrajzi és embertani oktatás reformját.

Sokoldalú tudományos és tudományt népszerűsítő munkásságának emlékét fogják őrizni alábbi dolgozatai.

Balogh Béla: Adatok a lapockacsont méreti vizsgálatához. Budapest, 1911.

- „ „ A Broken Hill-i koponya. Antrop. Füzetek I. 4—6 sz.
- „ „ Az éhinség hatása az ember testének méreteire. Természettud. Közl. 1924.
- „ „ A panamai fehér indiánok. Természettud. Közl. 1925.
- „ „ Embertan és középiskola. Antrop. Füzetek II. 1—4 sz.
- „ „ A törpe rasszok és származástani jelentőségük. Pótfüzetek a Természettud. Közl.-hez 1925.
- „ „ Az embertan helye a nevelésben. Tanárkönyvtári Közl. 1925—26.
- „ „ Az antropológia Svédországban. Antrop. Füzetek II. 5—6. sz.
- „ „ A svájci neolitikori cölönpéptémények lakói. Pótfüzet a Term.-tud. Közl.-hez 1926.
- „ „ Az új-guineai törpék termete. Pótfüzet a Term.-tud. Közl.-hez. 1926.
- „ „ Új diluviális csontlelet Gibraltárban. — Pótfüzet a Term. Tud. Közl.-hez. 1926.

- „ „ Az antropológia újabb eredményei és törekvései. Tanár-egyes. Közl. 1927. 5—6. sz.
- „ „ A hazai antropológia sorsa. Debreceni Szemle, 1928. 2. sz.
- „ „ Az antropológiai kutatások új otthona Berlinben. Term.-tud. Közl. 1928.
- „ „ Új daktiloszkópiai eljárás. Term.-tud. Közl. 1928.
- „ „ A negritók és pygmaeus-kérdés. Pótfüzet a Term.-tud. Közl.-höz. 1928.
- „ „ Újabb lelet az Altamira-barlang közelében. Pótfüzet, 1929.
- „ „ A belső szervek faji különbségei. Pótfüzet a Természet-tud. Közl.-höz. 1931.
- „ „ Jelentés a tanulókon végzett szomatoszokópiai, szomatometriai és fiziológiai vizsgálatokról. Szolnoki áll. reálgimn. Értesítője, 1931.
- „ „ Ifjúságunk fogainak állapota. Tanár-egyes. Közl. 1932. 1. sz.
- „ „ Zur Bildung der Altersgruppen. Anthropologischer Anzeiger. IX. 3—4. 1932.
- „ „ A steinheimi ősember. Pótfüzet a Term.-tud. Közl.-höz. 1934. 2—3.
- „ „ Vizsgálatok az ifjúság teljesítményeiről. Sportantropológiai tanulmány. Testnevelés 1934. 1—6.
- „ „ Untersuchungen über die sportlichen Leistungen der Schuljugend. Eine Sportanthropologische Studie. Selbstreferat. Anthropol. Anzeiger. 1934. XI. 3—4.
- „ „ Az életkoresoportok képzése és jelentősége az antropometriában. Magy. Orvosok és Természetvizsg. XLI. vándorgy. munk. 1934.
- „ „ Az ujjak bőrlérendszere örökléstani szempontból. Pótfüz. a Term.-tud. Közl.-höz. 1935.
- „ „ Ritka emberpéldányok. Búvár, 1935.
- „ „ Expedíció a Bánátba. Magyarság. 1935. aug. 31. sz.
- „ „ A finn antropológiai kutatások. Antrop. Füzet. III.
- „ „ A nevelés biológiai alapjai. Különlény. a szolnoki áll. gimnázium Értesítőjéből. 1938.
- „ „ A magyar fajiság. A Term.-tud. Közl. 1939. május 5. számában.
- „ „ Bartucz János könyve a magyar emberről. Debreceni Szemle. 1939. évi 3. számában.
- „ „ Die Geschichte der ungarischen Anthropologie. Ungarische Jahrbücher. XIX. H. 2—3 141. 181.
- „ „ Milven fajtaelemekből áll a finn nép? Ifjúság és Élet, 1940.
- „ „ A debreceni egyetemi hallgatók antropológiai vizsgálata az 1938—39. tanévben. Különlényomat a Debreceni Tisza István Tud. Társ. II. (Orvosi Természettudományi) Osztályának Munkáiból. VIII. k. 1942.
- „ „ Senoi és semang. A Földgömb 1942. július (XIII. évf. 7.) szám.
- „ „ A magyarság biológiai életsorsa. Bartha Miklós Társaság

- Term-tud. Szakosztályának kiadványai. 1945.
- „ „ Magyarságszemlélet, magyarságismeret. Forrás, 1945.
- „ „ A természettudományi emberszemlélet multja és jelene. A Term. tud. közl. 1945. szept.
- „ „ Rasszdiagnosztikai tanulmányok egyetemi hallgatókon. Közlemény a debreceni Tudományegyetem Közegészség-tani Intézetéből. Orvosképzés, 1944. november.
- „ „ Embertani vizsgálatok a Nagykuságban. Az Alföldi Tud. Intézet 1944—45-i Évkönyvében.
- B. Balogh and J. Nemes: Polydactyly and Syndactyly. Acta Anthropologica. 1947.
- Balogh Béla: Capillary Ridge Configuration in Cases of Polydactyly and Syndactyly. Sajtó alatt.
- „ „ Az életkorok és növés. Sajtó alatt a Természettud.
- „ „ Az alkat. Társulat kiadásában megjele-
- „ „ A föld emberfajtái. nő: „Az Ember“ c. kötet-
- „ „ Az ember helye a természetben. ben.
- „ „ Kisebbs ismertetések, referátumok: Pedagógiai Szeminárium. Anthropologischer Anzeiger, Biological Abstracts-ban.

Bartucz Lajos